

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jana Passera a soudců Mgr. Davida Hipšra a JUDr. Michala Mazance v právní věci žalobce: **M. P.**, zastoupeného JUDr. Janem Malým, advokátem se sídlem Denisova 504, Jičín, proti žalovanému: **Vězeňská služba České republiky, Věznice Mírov,** se sídlem P.O. Box 1, Mírov, proti rozhodnutí speciálního pedagoga ze dne 25. 8. 2011 o uložení kázeňského trestu, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 1. 2012, čj. 22 A 202/2011 - 28

takto:

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 1. 2012, čj. 22 A 202/2011 - 28, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Vychovatel Vězeňské služby České republiky, Věznice Mírov rozhodnutím ze dne 24. 8. 2011 uložil žalobci kázeňský trest umístění do uzavřeného oddělení na 5 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění úkolů programu zacházení, podle § 46 odst. 3 písm. f) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“). Žalobce byl kázeňsky potrestán za to, že se dne 21. 1. 2011 bezdůvodně odmítl podrobit znaleckému zkoumání duševního stavu. Speciální pedagog Vězeňské služby České republiky, Věznice Mírov rozhodnutím ze dne 25. 8. 2011 (bez čísla jednacího) zamítl stížnost žalobce proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu.

II.

[2] Žalobce se žalobou podanou u Krajského soudu v Ostravě domáhal přezkoumání rozhodnutí o uložení kázeňského trestu. Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 12. 1. 2012, čj. 22 A 202/2011 – 28, postoupil věc Městskému soudu v Praze s tím, že o věci přísluší rozhodovat Vězeňské službě České republiky, nikoliv Věznici Mírov, která je pouze její organizační složkou. Vězeňská služba sídlí v Praze, tj. mimo obvod Krajského soudu v Ostravě. Krajský soud doplnil, že si je vědom existence § 76 odst. 5 zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Určení příslušnosti okresních soudů ovšem pokládá za neodstraněný pozůstatek právní úpravy přijaté před nabytím účinnosti soudního řádu správního.

III.

[3] Žalobce (stěžovatel) napadl usnesení o postoupení věci kasační stížností, v níž poukázal na § 76 odst. 5 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, jímž je založena příslušnost okresních soudů a Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje. Stěžovatel se proto domníval, že by postoupením věci bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36, 37 a 38 Listiny základních práv a svobod.

[4] Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 18. 6. 2012, čj. 8 As 48/2012 - 40, přiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků a současně mu ustanovil zástupcem pro řízení o kasační stížnosti JUDr. Jana Malého, advokáta se sídlem Denisova 504, Jičín.

IV.

[5] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti vyjádřil souhlas s postoupením věci Městskému soudu v Praze. Místní příslušnost soudu se posuzuje podle § 7 odst. 2 s. ř. s., ve znění účinném do 31. 12. 2011, dle sídla správního orgánu, který rozhodl v posledním stupni. Jednotlivé věznice nemají samostatnou právní subjektivitu, proto je žalovaným správním orgánem Vězeňská služba České republiky. Odkaz stěžovatele na § 76 odst. 5 zákona o výkonu trestu odnětí svobody nemůže podle žalovaného obstát s ohledem na zásadu *lex posterior derogat priori.*

V.

[6] Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[7] Kasační stížnost je důvodná.

[8] Podstatou kasační stížnosti je otázka věcné a místní příslušnosti soudu při rozhodování o žalobách proti rozhodnutím o uložení kázeňského trestu odsouzenému. Ačkoliv stěžovatel adresoval žalobu Krajskému soudu v Ostravě, v kasační stížnosti poukázal na ust. § 76 odst. 5 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, podle kterého je k

rozhodování o žalobách proti rozhodnutím Vězeňské služby příslušný okresní soud, v jehož obvodu bylo napadené rozhodnutí vydáno.

[9] Ústavní soud nálezem ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 32/08, http://nalus.usoud.cz, zrušil § 76 odst. 6 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, který ze soudního přezkumu vylučoval rozhodnutí vydaná v kázeňském řízení. Ústavní soud v derogačním nálezu závěrem podotkl, že nechává na zákonodárci, aby vyřešil otázku praktičnosti a efektivnosti přezkumu rozhodnutí vydaných v kázeňských řízeních, tj. zda je svěří obecným soudům, u kterých probíhá trestní řízení, či zda je budou provádět soudy správní. Proto odložil účinnost zrušení napadeného ustanovení do 30. 6. 2011.

[10] Ačkoliv zákonodárce ponechal § 76 odst. 5 zákona o výkonu trestu odnětí svobody v nezměněné podobě, novelizoval § 52 odst. 4 téhož zákona. Podle něj, ve znění účinném do 30. 6. 2011, bylo možno se domáhat přezkoumání rozhodnutí o propadnutí nebo zabrání věci soudem za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem ve stejném rozsahu, v jakém je takový přezkum možný v řízení o přestupku. Zákon v poznámce pod čarou odkazoval na § 250 a násl. o. s. ř., tedy na řízení konané podle části páté občanského soudního řádu. Podle stávajícího znění zákona platí, že přezkoumání rozhodnutí o uložení kázeňských trestů podle § 46 odst. 3 písm. e) až h), tedy i v případě stěžovatele, se lze domáhat u soudu za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem ve stejném rozsahu, v jakém je takový přezkum možný v řízení o přestupku.

[11] Aktuální znění zákona tudíž výslovně neodkazuje na konkrétní podmínky uplatnění žaloby proti rozhodnutí Vězeňské služby o uložení kázeňského trestu. Z toho ovšem nelze vyvodit, že by k soudnímu přezkumu uložení kázeňských trestů byl příslušný okresní soud, v jehož obvodu bylo napadené rozhodnutí vydáno.

[12] Podle § 46 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody je kázeňským přestupkem zaviněné porušení zákonem stanovené nebo na jeho základě uložené povinnosti, pořádku nebo kázně během výkonu trestu. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky v § 1 odst. 4 deklaruje, že Vězeňská služba je správním úřadem. Správní orgán rozhoduje o uložení kázeňského trestu vrchnostenským aktem z pozice orgánu veřejné moci. Oblast ukládání kázeňských trestů spadá do oblasti správní trestání. Tento závěr potvrzuje i literatura, která kázeňský přestupek odsouzeného ve výkonu trestu odnětí svobody řadí mezi veřejné disciplinární delikty. U těchto deliktů souvisí porušená povinnost s příslušností pachatele k určité veřejnoprávní organizaci, a to i nezávisle na jeho vůli. Objektem veřejného disciplinárního deliktu je pořádek – kázeň, disciplína ve vnitřních vztazích zmíněné organizace (blíže viz Mates, P. a kol. *Základy správního práva trestního*. 5. vydání Praha: C. H. Beck, 2010, 129 a násl.).

[13] Další skutečností potvrzující, že daná oblast náleží do pravomoci správního soudnictví, je to, že § 52 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody odkazuje na soudní přezkum uložení kázeňských trestů v rozsahu, v jakém je takový přezkum možný v řízení o přestupku. Ústavní soud ve shora poukázaném derogačním nálezu deklaroval, že některá rozhodnutí o uložení kázeňského trestu, mezi nimi i umístění do uzavřeného oddělení, jsou rozhodnutími, která se dotýkají základních práv a svobod podle Listiny základních práv a svobod, či na které se vztahuje působnost čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně

lidských práv a základních svobod. Důvodová zpráva k soudnímu řádu správnímu přitom uvádí, že správní soudnictví by mělo obecně zajišťovat působnost ve věcech přezkoumávání v plné jurisdikci u těch rozhodnutí správních orgánů, která podléhají režimu čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

[14] K rozhodování o žalobě proti takovému rozhodnutí jsou proto příslušné soudy ve správním soudnictví ve smyslu § 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Pro vyloučení úvahy o tom, zda by dané rozhodnutí nemohlo být přezkoumáváno civilními soudy podle části páté občanského soudního řádu, tak jak odkazovala právní úprava ve znění účinném do 30. 6. 2011, je třeba vyjít z toho, že správní orgán rozhodoval o veřejném subjektivním právu stěžovatele a nikoliv ve věci soukromoprávní povahy.

[15] Věc tedy spadá do správního soudnictví. Za takové situace není § 76 odst. 5 zákona o výkonu trestu odnětí svobody v souladu s § 3 s. ř. s., podle kterého ve správním soudnictví jednají a rozhodují krajské soudy a Nejvyšší správní soud. Okresní soudy nemohou být věcně příslušné k projednávání a rozhodování věcí náležejících do správního soudnictví (§ 132 s. ř. s.). Zákon o výkonu trestu odnětí svobody, konkrétně § 76 odst. 5, byl v tomto ohledu nepřímo novelizován soudním řádem správním. Jedná se zde o vztah právního předpisu pozdějšího, který se použije místo právního předpisu dřívějšího.

[16] Jelikož jsou k projednání věci povolány soudy ve správním soudnictví, je dána věcná příslušnost krajských soudů (§ 7 odst. 1 s. ř. s.).

[17] S ohledem na to, že Krajský soud v Ostravě má za to, že není soudem místně příslušným k projednání žaloby stěžovatele, Nejvyšší správní soud se dále zabýval otázkou místní příslušnosti. Dospěl přitom k závěru, že v tomto aspektu je kasační stížnost důvodná, byť stěžovatel neuplatnil v tomto ohledu kasační námitky, byť stěžovatel neučinil v tomto ohledu kasační námitky.

[18] Podle § 32 s. ř. s. je řízení zahájeno dnem, kdy návrh došel soudu. Žaloba stěžovatele ze dne 14. 10. 2011 byla Krajskému soudu v Ostravě doručena dne 18. 10. 2011. Podle čl. II bodu 2 zákona č. 303/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se pro určení místní příslušnosti v řízeních, která byla zahájena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se použijí dosavadní právní předpisy. Podle § 7 odst. 2 s. ř. s. ve znění účinném do 31. 12. 2011, je k řízení místně příslušný soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který ve věci vydal rozhodnutí v posledním stupni nebo jinak zasáhl do práv toho, kdo se u soudu domáhá ochrany.

[19] Při rozhodování o místně příslušném soudu Nejvyšší správní soud vycházel z následující úpravy:

[20] Podle § 1 odst. 3 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky, je Vězeňská služba správním úřadem a účetní jednotkou. Dle § 1 odst. 4 tohoto zákona je věznice organizační jednotkou Vězeňské služby. Generální ředitelství zabezpečuje plnění společných úkolů ostatních organizačních jednotek, které metodicky řídí a kontroluje. V čele věznic jsou ředitelé, které jmenuje a odvolává generální ředitel.

[21] Podle § 51 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody vykonávají kázeňskou pravomoc nad odsouzenými generální ředitel Vězeňské služby a ředitelé věznic. Jiní zaměstnanci Vězeňské služby mohou kázeňskou pravomoc vykonávat, pokud k tomu byli zmocněni generálním ředitelem Vězeňské služby nebo s jeho souhlasem ředitelem věznice.

[22] Podle § 52 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody má odsouzený právo do 3 dnů ode dne oznámení rozhodnutí o uložení kázeňského trestu podat proti němu stížnost. Dle § 52 odst. 3 tohoto zákona o stížnosti rozhodne do 5 pracovních dnů od jejího podání ředitel věznice nebo k tomu zmocněný zaměstnanec Vězeňské služby. K rozhodnutí o stížnosti nelze zmocnit zaměstnance, který kázeňský trest uložil nebo který rozhodl o zabrání věci. O stížnosti proti rozhodnutí ředitele věznice rozhodne generální ředitel Vězeňské služby.

[23] Ředitel věznice nebo k tomu zmocněný zaměstnanec Vězeňské služby má zákonem výslovně stanovenu samostatnou rozhodovací pravomoc ve věcech kázeňské odpovědnosti odsouzených a to buď jako odvolací orgán (rozhodnutí o stížnosti dle § 52 odst. 3 věta prvá) nebo jako správní orgán prvého stupně (§ 52 odst. 3 věta třetí). Je na řediteli věznice, resp. vnitřním řádu věznice, zda o kázeňském provinění rozhodne ředitel věznice, nebo jiný pověřený zaměstnanec věznice. Zatímco pravomoc věznice v oblasti kázeňské odpovědnosti odsouzených je dána zákonem, věcná příslušnost správního orgánu je dána rozhodnutím ředitele věznice nebo vnitřním řádem věznice, vydaným ředitelem věznice se souhlasem generálního ředitelství Vězeňské služby dle § 14 zákona o výkonu trestu odnětí svobody (srov. usnesení Městského soud v Praze ze dne 23. 8. 2012, čj. 7 A 28/2012-24).

[24] V souladu s citovanými ustanoveními rozhodoval o uložení kázeňského trestu stěžovatele vychovatel Vězeňské služby, Věznice Mírov a o stížnosti proti tomuto rozhodnutí pak speciální pedagog Vězeňské služby, Věznice Mírov. Místní příslušnost soudu k projednání žaloby proti rozhodnutí o kázeňské odpovědnosti odsouzeného je v dané věci dána sídlem věznice, v níž svou funkci vykonává ředitel věznice, potažmo pověřený zaměstnanec věznice, který je povolán rozhodnout o stížnosti odsouzeného proti rozhodnutí o uložení kázeňského přestupku. Z uvedeného vyplývá, že místně příslušným soudem k projednání žaloby stěžovatele je Krajský soud v Ostravě.

[25] Nejvyšší správní soud pro úplnost poukazuje, že stěžovatel ve své kasační stížnost ne zcela srozumitelně a konkrétně navrhl, aby ve věci rozhodl sám Nejvyšší správní soud. Této žádosti soud nemohl vyhovět, neboť k rozhodování o žalobách jsou povolány krajské soudy.

[26] Jelikož Nejvyšší správní soud shledal usnesení Krajského soudu v Ostravě o postoupení věci nezákonným, podle § 110 odst. 1 s. ř. s. jej v plném rozsahu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[27] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne Krajský soud v Ostravě v novém
rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 21. prosince 2012

JUDr. Jan Passer
předseda senátu